

ZELENI GNOJ IN POKRIVNI POSEVKI: PRAKTIČNE INFORMACIJE

Ta informativni list vsebuje dodatne informacije videu Best4Soil o zelenih gnojilih in pokrivnih posevkih. PRAKTIČNE INFORMACIJE
<https://best4soil.eu/videos/9/hu>

UVOD

Uporaba pokrivnih posevkov in zelenega gnojenja lahko do neke mere nadzoruje bolezni poljščin, ki se prenašajo s tlemi. Ker pa je njihova takojšnja učinkovitost manjša v primerjavi z radikalnejšimi metodami, kot sta kemična dezinfekcija tal ali toplotna obdelava, jih je treba uporabiti bolj preventivno in strateško.

Pokrivne posevke in zelena gnojila pridelujemo ne da bi na koncu rastnega obdobja načrtovali njihovo delno ali celotno žetev. Razlika med njima pa je v njuni končni uporabi. Nadzemni del zelenega gnoja se doda v tla ob koncu rastne dobe z namenom vračanja nabranih hranil (npr. dušika) ali koristnih sekundarnih presnovkov (npr. glukozinolatov) v tla. Pokrivni posevki se gojijo iz različnih razlogov, na primer za zmanjšanje izpiranja hranil (npr. nitrata - tak posevek imenujemo zadrževalni), zmanjševanja erozije, izboljšanja strukture tal ali zatiranja plevela. Možna je tudi kombinirana uporaba – posevek lahko najprej služi kot pokrivni posevek (npr. za zatiranje plevela) in se nato vključi kot zeleni gnoj (npr. za vnos hranil) (Campiglia et al., 2009).

ZATIRANJE OGORČIC

Za zatiranje nekaterih vrst ogorčic se lahko uporabljajo pokrivne rastline. Pomembna skupina v hladnejših podnebjih so kapusnice, kot so oljna redkev (*Raphanus sativus*) (Slika 1) in bela gorjušica (*Sinapis alba*). Določene sorte so sposobne zatiranja pesnih ogorčic (*Heterodera schachtii*) tako da motijo diferenciacijo spola v njenem življenjskem ciklu. Znano je, da tudi druge sorte ognjiča (*Tagetes spp.*) zatirajo nekatere vrste ogorčic, kot so *Pratylenchus penetrans* (Slika 2) (Marahatta et al., 2012) prenos virusa TRV, ki povzroča obročkavost krompirja in se prenaša z ogorčicami *Trichodorus*. Ta negativen vpliv

na ogorčico je opazen tudi pri virusu zgodnjega rjavenja graha, ki ga prav tako prenaša *Trichodorus spp.* Vedno bolj pomemben pristop pa postaja sposobnost sort redkve, da zmanjšajo pojavnost ogorčice *Meloidogyne spp.* Ker je sama redkica zelo slaba rastlina gostiteljica te pomembne ogorčice, izbrane odporne sorte zavirajo njen življenjski cikel in tako zmanjšujejo populacijo. Tretja skupina navadnih pokrivnih rastlin, ki so odporne na različne ogorčice, so sirek (*Sorghum bicolor*) in sudanski sirek (*S. bicolor x S. sudanense*) (Slika 3) (Dover et al., 2012). Ta skupina je bolj prilagojena na toplejša območja. Pri vseh skupinah in med vrstami celo med kultivarji obstajajo pomembne razlike v stopnji odpornosti proti ciljanim ogorčicam. Zato mora končna izbira temeljiti na informacijah ponudnika semen in na informacijah iz zaupanja vrednih spletnih virov. Na lokalni ravni lahko ustvarjanje skupnosti uporabnikov, tj. skupine ljudi in izvajalcev, ki si izmenjujejo znanje o določeni temi, pomaga izbrati najboljše pokrivne rastline ali zeleni gnoj za nadzor določenih ogorčic. Vzpostavitev takšne prakse podpira mreža Best4Soil z organiziranjem delavnice, ki obravnava zadevno temo. Če vas zanima, lahko stopite v stik z Best4Soil (kontakt najdete na www.best4soil.eu).

Slika 1: Pokrivni posevek oljne redkve (*Raphanus sativus*)

Slika 2: Pokrivni posevek ognjiča (*Tagetes sp.*)

HITRO RASTOČE SORTE

Hitro rastoče sorte so cenjene kot pokrivne rastline, saj zatirajo rast plevela s hitrim pokrivanjem tal. Alternativa hitro rastočim kapusnicam je ajda (*Fagopyrum esculentum*), ki kali in raste zelo hitro, če so temperature dovolj visoke. Zanimiv je tudi pridelek, saj spada v družino dresnovk, saj je edina druga gojena vrsta te družine rabarbara (*Rheum rhabarbarum*). Druga hitro rastoča rastlina je facelija (*Phacelia tanacetifolia*), ki ima prednost, ker je iz družine srhkolistovk. Ker nobena gojena vrsta ne spada v to družino, je facelija odlična rastlina za medonosne čebele in zanimiv pokrivni pridelek. Obe rastlini, ajdo in facelijo, je treba gojiti poleti ali zgodaj jeseni, saj potrebujeta toplo temperaturo za dobro rast in nista odporni na zimo.

PRAVILEN POSEVEK

Včasih zeleni gnoj ali pokrivni posevki ne veljajo za dragocen pridelek, saj ne prinašajo neposrednega dobička in njihov vpliv ni takoj viden. Toda za pozitiven učinek na zdravje tal morata biti vzgoja in rast pridelka uspešni, zato je treba uporabiti zdravo seme z visoko kaljivostjo, dobro pripravo semenskih postelj, setev v ugodnih pogojih, z zadostno količino hranil in po potrebi namakanje. Poskus varčevanja pri vložku v te posevke je za pravljanje denarja.

Slika 3: Sudanski sirek (*S. bicolor* x *S. sudanense*) kot zeleni gnoj (sliko prispeval C. Wohler, LZ Liebegg, Switzerland)

Dodatne informacije o zelenem gnojenju in pokrivnih posevkih so objavljene kot referat EIP-AGRI:

https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/agri-eip/files/6_eip_sbd_mp_green_manure_final_0.pdf

Viri

Campiglia E., Paolini R., Colla G., Mancinelli R. 2009. The effects of cover cropping on yield and weed control of potato in a transitional system. *Field Crop Research* 112:16-23.

Dover K., Wang K.-H. and McSorley R. 2012. Nematode management using sorghum and its relatives. ENY716, <http://edis.ifas.ufl.edu/>

Marahatta S. P., Wang K.-H., Sipes B. S., Hooks C. R. R. 2012. Effects of *Tagetes patula* on Active and Inactive Stages of Root-Knot Nematodes